

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

1. Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο

α. Η οικογενειακή ζωή

Ο γάμος

Ηλικία γάμου : Τα κορίτσια μπορούσαν να παντρευτούν από την ηλικία των 12 ετών και τα αγόρια από τα 14.

Πριν το γάμο: Γινόταν ο αρραβώνας. Υπογραφόταν συμβόλαιο που καθόριζε την προίκα που θα έδινε η νύφη και τα δώρα που θα έδινε ο γαμπρός.

Μετά το γάμο: Ακολουθούσε το γαμήλιο γλέντι.

Το κράτος επέτρεπε την έκδοση διαζυγίου, σε αντίθεση με την εκκλησία, αρκεί να συμφωνούσαν και οι δύο σύζυγοι.

Η θέση της γυναίκας

- Ήταν κατώτερη από τον άνδρα με λιγότερα δικαιώματα και μικρότερη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή ωστόσο αρκετές φορές κατάφεραν να γίνουν οι κυρίαρχες στην οικογένεια.

- Η βυζαντινή νομοθεσία την αντιμετώπιζε με συμπάθεια.
- Είχαν πάντα σκεπασμένο το πρόσωπό τους όταν έβγαιναν έξω.
- Δεν συμμετείχαν σε δημόσιες τελετές.
- Οι πλούσιες συνοδεύονταν από δούλο στις εξόδους τους.
- Μετά τον 11^ο αι. αποκτούν δικαίωμα συμμετοχής στα κοινά και στην παιδεία.

Η θέση των παιδιών

- Στα παιδιά , μαζί με το δικό τους όνομα, πρόσθεταν το όνομα του πατέρα στη γενική , αργότερα καθιερώθηκε η χρήση του επωνύμου (κυρίως στις αριστοκρατικές οικογένειες π.χ. Κομνηνοί, Παλαιολόγοι).

- Την κύρια φροντίδα του είχε η μητέρα που του διάβαζε παραμύθια ή αφηγήσεις από την Αγία Γραφή.

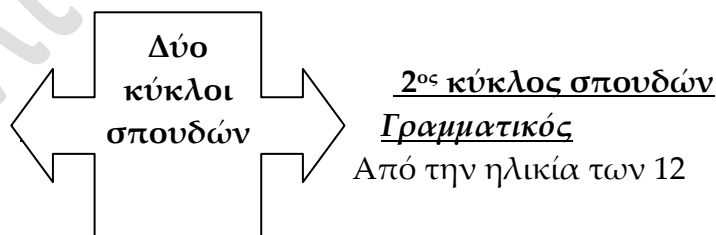
- Η βυζαντινή νομοθεσία το αντιμετώπιζε με συμπάθεια.

β. Το σχολείο

1^{ος} κύκλος σπουδών

Γραμματιστής

Από την ηλικία των 7

2^{ος} κύκλος σπουδών

Γραμματικός

Από την ηλικία των 12

Μαθήματα: ανάγνωση, γραφή, γραμματική, ρητορική, φιλοσοφία, αριθμητική, γεωμετρία, αστρονομία, μουσική, Όμηρο, κλασικούς και μεταγενέστερους συγγραφείς.

Είδη σχολείων: α. Κοσμικά, β. Εκκλησιαστικά. Η φοίτηση ήταν δωρεάν για τα ορφανά ενώ οι υπόλοιποι μαθητές κατέβαλαν δίδακτρα.

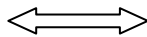
Ανώτατη εκπαίδευση : Μετά τις βασικές σπουδές όσοι επιθυμούσαν και είχαν την οικονομική δυνατότητα μπορούσαν να παρακολουθήσουν σπουδές στο Πανεπιστήμιο.

γ. Η ασθένεια , η ιατρική και κοινωνική περίθαλψη, ο θάνατος.

Ιατρικά Μέσα

- Κάθε πόλη είχε το νοσοκομείο και τους γιατρούς της.
- Υπήρχαν γιατροί που διατηρούσαν δικά τους ιατρεία και τους επισκέπτονταν οι ασθενείς αλλά και γιατροί που επισκέπτονταν οι ίδιοι τους αρρώστους στα σπίτια τους.

Αντιμετώπιση

Μαγεία – Δεισιδαιμονίες

- Ανταγωνισμός με την ιατρική.
- Έντονη ήταν η αντίδραση της Εκκλησίας.

Κοινωνική περίθαλψη : Σε κάθε πόλη υπήρχαν ορφανοτροφεία και πτωχοκομεία που συντηρούνταν με έξοδα της Εκκλησίας.

δ. Κατοικία

Στις πόλεις

i. Πλουσίων

- Βασικό τμήμα του σπιτιού ήταν μια μεγάλη κεντρική αίθουσα υποδοχής γύρω από την οποία κτίζονταν όλα τα άλλα δωμάτια.
- Στο ισόγειο βρισκόταν δωμάτιο με τζάκι, κουζίνα, πλυσταριό, λουτρό και εικονοστάσι ή παρεκκλήσι.
- Ο πρώτος όροφος στηριζόταν επάνω σε πέτρινες ή ξύλινες κολώνες και σε αυτόν βρίσκονταν τα υπόλοιπα δωμάτια του σπιτιού.

ii. Φτωχών

Ζούσαν σε άθλιες κατοικίες.

- Είχαν σπίτια μικρά που αποτελούνταν από ένα δωμάτιο χωρισμένο σε δύο μικρότερα.
- Όσοι ήταν σε λίγο καλύτερη κατάσταση είχαν διώροφα σπίτια. Στο ισόγειο βρισκόταν ο στάβλος , το κοτέτσι και οι αποθήκες και στον επάνω όροφο βρίσκονταν τα δωμάτια της οικογένειας.

Στην επαρχία

Η κατάσταση για πλούσιους και φτωχούς παρέμενε ίδια με εκείνη στις πόλεις. Η διαφορά είναι πως στην επαρχία οι πλούσιοι έμεναν σε πολυτελείς επαύλεις με εσωτερικούς κήπους και στοές και μακριά από τα χωριά, όπου και διέμεναν οι φτωχοί.

ε. Η ενδυμασία και η μόδα

Οι Βυζαντινοί παρακολουθούσαν τη μόδα και λάτρευαν τα κοσμήματα.

Οι άνδρες αστοί

- Φορούσαν μακριούς χιτώνες με πολλές πτυχώσεις , δερμάτινες μπότες για το χειμώνα και ανατολίτικα παπούτσια το καλοκαίρι.

Οι χωρικοί

- Φορούσαν τα στιχάρια (= χιτώνες) χωρίς μανίκια ζωσμένους στη μέση, βράκες μακριές ως τον αστράγαλο και, όταν δεν κυκλοφορούσαν ξυπόλυτοι, παπούτσια ανοιχτά στις φτέρνες.

Οι γυναίκες

- Φορούσαν μακριούς χιτώνες και πάνω από αυτούς ιμάτιο (=μανδύα) με μακριά μανίκια που κάλυπτε και το κεφάλι.
- Οι πλούσιες διέθεταν πολυτελή μεταξωτά και λινά ενδύματα και φρόντιζαν τόσο την κόμμωση όσο και το μακιγιάζ τους.

στ. Η διατροφή

Οι Βυζαντινοί είχαν ιδιαίτερη αδυναμία στο φαγητό με εξαίρεση τις ημέρες νηστείας.

Πλούσιοι: Μεγάλη ποικιλία στη διατροφή τους : Ορεκτικά, κρέατα , ψάρια, γλυκά και κρασί.

Φτωχοί: Μικρότερη διατροφική ποικιλία εξαιτίας των εχθρικών επιδρομών, των αυθαιρεσιών των δυνατών και των αξιωματούχων αλλά και των επιδημιών και θεομηνιών.

ζ. Ψυχαγωγία

- Ιεροτελεστίες
- Θρησκευτικές, κοινωνικές και λαϊκές γιορτές
- Ιππόδρομος : αρματοδρομίες , θρησκευτικές πομπές, δημόσιες τελετές, θεατρικές παραστάσεις, λαϊκά προγράμματα.
- Απόκριες : μεταμφιέσεις , παρελάσεις.
- Γιορτή Νέας Σελήνης : άναβαν φωτιές και πηδούσαν πάνω από αυτές.
- Ταβέρνες : άφθονο φαγητό και ποτό.
- Ετήσια πανηγύρια στην επαρχία. Προσέρχονταν μάγοι, αστρολόγοι, θεραπευτές και θαυματοποιοί παρά τις απαγορεύσεις της Εκκλησίας.

η. Ο μοναχισμός

Έτσι ονομάστηκε η αποχώρηση από τα εγκόσμια και η αναχώρηση σε κάποια έρημο ή κάποιο ακατοίκητο μέρος. Οι άνθρωποι αυτοί ονομάζονταν μοναχοί ή αναχωρητές ή ερημίτες ή ασκητές. Υπέβαλλαν το σώμα τους σε δοκιμασίες όπως νηστεία , προσευχή και αϋπνία. Ξεκίνησε τον 4^ο αι. από την Αίγυπτο και διακρίθηκε σε δύο είδη (μορφές)

α. Μοναχική , με πρότυπο τον Άγιο Αντώνιο.

β. Κοινοβιακή με ιδρυτή τον Παχώμιο .

- Ο μοναχισμός εξαπλώθηκε σε όλο τον χριστιανικό κόσμο , πολλά μοναστήρια ιδρύθηκαν, ιδιαίτερα μετά την αναστήλωση των εικόνων . Επικεφαλής του μοναστηριού ορίστηκε ο ηγούμενος , που φροντίζει για την τήρηση των κανόνων.

- Μεγάλα μοναστικά κέντρα : Όλυμπος Βιθυνίας, Καππαδοκία, Άγιο Όρος (= μοναστική κοινότητα που εξελίχθηκε σε μοναστική πολιτεία χάρη στα προνόμια που παραχώρησαν ο Βασίλειος Α', ο Νικηφόρος Φωκάς, ο Ιωάννης Τζιμισκής και άλλοι βυζαντινοί αυτοκράτορες).